Geçici Olanın Sırları ve Değişmeyen Hakikat

Bu yazı, Süryani edebiyatının temel sütunlarından biri olan Aziz Mor Efrem'in (306–373) şu düşüncesinden esinlenerek kaleme alınmıştır. Mor Efrem şöyle yazar: **“Mesih, bize kâmil ve kusursuz bir yaşam bilinci bahşediyor ki, geçici sırları, geçmez ve değişmez olan Hakikat’ten öğrenelim.”**

İnsan, yaşadığı dünyayı anlamlandırmak için sürekli bir şeyler öğrenir. Hayatı, insanları, olayları, ilişkileri ve kendi varoluşunu anlamaya çalışır. Ancak burada önemli bir ayrım vardır: Her öğrenilen şey insana bilgelik kazandırmaz; her bilgi de insanı Hakikat'e yaklaştırmaz. Çünkü bir şeyi bilmek başka, onun özünü kavramak başkadır. Bilgi zihinde birikir; bilgelik ise insanın idrakinde, davranışlarında ve yaşam biçiminde kendini gösterir.

Aziz Mor Efrem'in bu düşüncesi, tam da bu ayrımın üzerinde durur. Mesih'in insana bahşettiği olgun ve kusursuz yaşam bilinci, yalnızca hayatı sürdürmeye yarayan bir bilgi değildir. Bu bilinç, insanın görünenin arkasındaki görünmeyeni, geçici olanın içindeki anlamı ve değişen olayların ardındaki değişmez ölçüyü kavramasına imkân tanıyan bir idrak biçimidir.

Geçici olanı anlamak için değişmeyen bir ölçüye ihtiyaç vardır.

Çünkü içinde yaşadığımız dünya sürekli değişmektedir. İnsanların düşünceleri, beklentileri, ilişkileri, makamları, güçleri ve sahip oldukları imkânlar zamanla değişir. Dün doğru kabul edilen bir düşünce bugün sorgulanabilir; bugün büyük görünen bir makam yarın anlamını yitirebilir. Güzellik solar, güç azalır, servet el değiştirir, beden yaşlanır ve insanın kendisi bile zamanın akışı içinde dönüşür.

Bütün bunlar hayatın geçiciliğine işaret eder. Fakat geçicilik, anlamsızlık demek değildir. Asıl mesele, geçici olanın içinde saklı bulunan anlamı doğru okuyabilmektir.

İşte Mor Efrem'in işaret ettiği derinlik burada ortaya çıkar: İnsan, geçici olanın sırlarını geçmez ve değişmez olan Hakikat'ten öğrenmelidir. Başka bir ifadeyle, değişen hayatı anlamak için değişmeyen bir bilinç ve ahlaki ölçü geliştirmelidir.

Hakikat, geçici olanın içinde kaybolmadan onu anlamamızı sağlayan ışıktır.

Bu noktada Hakikat'i yalnızca zihinsel bir doğru veya felsefi bir kavram olarak düşünmemek gerekir. Hristiyan düşüncesinde Hakikat, Mesih'in şahsında görünür hâle gelen ilahî gerçeklikle, sevgiyle, adaletle, merhametle ve yaşamın kutsallığıyla bağlantılıdır. Dolayısıyla Hakikat'i tanımak, yalnızca doğruyu bilmek değil, doğru olanın gereğini yaşamaktır.

İnsan, bu bilinçle yaşadığında sahip olduklarını kendisinin mutlak mülkü, makamını dokunulmaz bir üstünlük, bilgisini de başkaları üzerinde egemenlik kurma aracı olarak görmez. Her şeyin bir emanet olduğunu kavrar. Emanet bilinci, insanı kibirden uzaklaştırır; sorumluluğa, ölçülülüğe ve tevazuya yaklaştırır.

Çünkü değişmeyen Hakikat'in ışığında yaşayan insan, geçici olanı kalıcılaştırmaya çalışmaz. Geçici imkânları kalıcı bir üstünlük duygusuna dönüştürmez. Başkalarının önüne geçmeyi değil, kendi içindeki eksiklikleri aşmayı önemser. Başkalarını yargılamadan önce kendisini sorgular. Güçlü olduğu zaman merhameti, haklı olduğu zaman adaleti, bilgili olduğu zaman tevazuyu elden bırakmaz.

Olgunluk, insanın ne kadar çok şeye sahip olduğuyla değil, sahip oldukları karşısında nasıl bir insan olduğuyla ölçülür.

Günümüz insanının en önemli sorunlarından biri de budur. Bilgiye ulaşmak hiç olmadığı kadar kolaylaşmış, fakat bilgiyi anlamlandırmak ve içselleştirmek aynı ölçüde gelişmemiştir. İnsan, dünyanın neredeyse bütün bilgilerine birkaç dokunuşla ulaşabiliyor; ancak kendi iç dünyasına ulaşmakta zorlanabiliyor. Başkalarının hayatlarını takip ediyor, fakat kendi hayatının anlamını sorgulamayı ihmal edebiliyor. Dış dünyayı değiştirmek için büyük çabalar harcıyor, ama iç dünyasındaki önyargıları, kıskançlıkları, hırsları ve kibirleri dönüştürmeye yeterince zaman ayırmıyor.

Oysa insanın asıl dönüşümü, kendi içindeki karanlık noktaları tanımasıyla başlar. Bilgi, insanın zihnini aydınlatabilir; fakat ancak içselleştirildiğinde karakterini dönüştürebilir. Aksi hâlde bilgi, insanın elinde bir bilgelik aracı olmaktan çıkarak üstünlük taslamanın, makam narsizminin ve başkalarını küçümsemenin aracına dönüşebilir.

Bu nedenle olgun ve kusursuz bir yaşam bilinci, insanın yalnızca dış dünyayı tanımasını değil, kendi benliğini de tanımasını gerektirir. Kendi sınırlarını bilmek, yanılabileceğini kabul etmek, hatalarından öğrenmek ve başkasının varlığına saygı duymak bu bilincin temel unsurlarıdır.

Burada kusursuzluk, insanın hiç hata yapmaması veya eksikliklerden bütünüyle arınmış olması anlamına gelmez. Daha çok, insanın yaşamını Hakikat'in ölçüsüne göre bütünleştirmesi, parçalanmış iç dünyasını onarması ve düşüncesiyle davranışı arasında uyum kurmasıdır.

İnsan, geçici olanın peşinde koşarken değişmeyen değerleri kaybetmemelidir.

Çünkü insanın hayatına anlam veren şey, ne kadar yaşadığı veya ne kadar biriktirdiği değil; yaşadığı süre içinde neyi anladığı, neyi dönüştürdüğü ve geride nasıl bir iz bıraktığıdır. Sevgi, merhamet, adalet, sadakat, vicdan ve hakikate bağlılık, zamanın eskitemediği değerlerdir. Bunlar insanın elinden alındığında geriye çok şey kalabilir; fakat yaşamın özü eksilir.

Mor Efrem'in düşüncesini bugünün insanına taşıdığımızda, aslında şu çağrıyı duyarız: Geçici olanı küçümseme, fakat ona mutlak anlam da yükleme. Dünyayı tanı, fakat dünyanın geçici ölçülerine esir olma. Bilgiyi edin, fakat onunla yetinme; onu bilgelikle yoğur. Kendini geliştir, fakat kendini başkalarından üstün görme. Hayatı yaşa, fakat hayatın özünü gözden kaçırma.

Sonuçta insanın aradığı gerçek olgunluk, geçici olanı kalıcı sanmamakta; geçici olanın içindeki anlamı, geçmez ve değişmez olan Hakikat'in ışığında keşfetmektedir.

Çünkü geçici olanın anlamı, değişmeyen Hakikat'le kurduğu bağda saklıdır. Hakikat'i bilen insan, yalnızca dünyayı daha iyi anlamaz; dünyada nasıl yaşaması gerektiğini de öğrenir.

Belki de gerçek bilgelik, tam olarak burada başlar: Zamanın içinde yaşarken zamana yenilmemek; değişenler arasında yaşarken değişmeyen değerlere bağlı kalmak ve her şeyin geçiciliğini bilirken insanlığın özünü oluşturan değerleri yaşatmak. **Çünkü Hakikat'i bilmek, yalnızca neyin doğru olduğunu öğrenmek değil; geçici hayatın içinde değişmeyen değerlerle yaşamayı öğrenmektir.**

Yusuf Beğtaş

www.karyohliso.com